

מדרשי הלכה על ציצית

תוכן

1 מדרשי הלכה על ציצית
3 ספרי במדבר פיסקא קטו (כתב יד רומי 32 - העתקה של המילון ההיסטורי)
3 פטור נשים מציצית
3 שיעור הציצית
3 כמה חוטים
3 גדיל יוצא מן הכנף
3 ארבע כנפות
4 כרים וכסתות, כסות לילה, כסות סומה
4 טווי ושזור
4 מקום נתינת הפתיל
4 כיצד נותנים עת הציצית
4 ארבע ציציות מעכבות זו את זו
4 למה נקרא שמה תכלת
4 למה נקרא שמה ציצית
5 מעלת קיום מצות ציצית
5 הכללת פרשת ויאמר במסגרת קריאת שמע, סדר פרשיות שמע
5 מעלת מקיים מצות ציצית
5 הגנה מעבירות – מינות, זנות, ע"ז
6 המנגנון האנושי
6 והייתם קדושים
6 יציאת מצרים
7 אני ד' א'
7 מתן שכר של מצוות
8 ספרי זוטא פרק טו
8 מי חייב בציצית – גוים, גרים, קטנים
8 תעשה ולא מן העשוי
8 משלהם ולא בגד גזול
8 לדורותם
8 פרטי עשיית הציצית
9 תכלת ולבן
9 ולא תתורו
9 מעלת מצות ציצית
9 פרשנות הפסוק אני ד' א'
10 ספרי דברים פיסקא ולד (כ"י רומי 32 העתקה של המילון ההיסטורי)
10 כמה חוטים

10.....	כמה כנפות
10.....	תכלת ולבן
10.....	אילו בגדים חייבים בציצית

פטור נשים מציצית

"וידבר!"

"דבר אל בני ישי ואמרת אלהם ועשו להם ציצת".

אף הנשים במשמע.

5

ר' שמעון פוטר את הנשים מן הציצית מפני שמצות עשה שהזמן גרמה.

שזה הכלל א' ר' שמעון. כל מצות עשה שהזמן גרמה נוהג באנשים ואינו נוהג בנשים.

בכשרין ולא בפסולין.

ר' יהודה בן בבא או'. [ביחוד] נטלו חכמים את הרדיד שלאשה מן הציצית ולא חייבו אלא בטלית.

שפעמים מתכסה בה בעלה.

10

שיעור הציצית

"ועשו להם ציצית".

אין ציצית אלא דבר היוצא ודבר כל שהו.

וכבר נ'כ?נסו זקני בית שמי וזקני בית הילל לעליית יונתן בן בתירה. אמ'. ציצית אין ל'אי! שיעור. כיוצא

בו אמרו. לולב אין לו שיעור.

15

כמה חוטים

"ועשו להם ציצת".

שומע אני יעשה חוט אחד בפני עצמו.

תיל "גד'ו!לים".

שומע אני + <מ40 <כמה גדילים! אחת נעשה. אין פחות משלשה. דברי בית הילל.

20

בית שמי או'. + <שלשה09 <שלצמר וארבעה שלתכלת.

והלכה כדברי בית הילל.

במי דברים אמור'. בתחילה. אבל שיריה וגר'דומיה כל שהוא.

גדיל יוצא מן הכנף

"ועשו להם ציצת".

25

שומע אני יעשה כולה ציצית.

תיל "גדילים".

שומע אני יעשה כולה גדילים.

תיל "ציצית".

הא כיצד.

30

שתהי גדילה יוצא מן הכנף וציצית מן הגדילה.

ארבע כנפות

"ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם".

אף בעלי שלש ובעלי חמש ובעלי שש ובעלי שבע ובעלי שמונה במשמע.

תיל "על ארבע כנפות". יצאו <125 <בעלי שלש ובעלי ה' ובעלי ו' ובעלי ז' ובעלי ח' מן המשמע.

35

- כרים וכסתות, כסות לילה, כסות סומה
משמע מוציא את אילו !ומוציא! כרים וכסתות.
ת'ל "אשר תכסה בה". פרט לכרים וכסתות.
או "אשר תכסה בה". שומע אני אף כסות לילה במשמע.
ת'ל "וראיתם ()א]ותו". ביום ולא בלילה. אם היתה מיוחדת ליום ובלילה תהי חייבת בציצית.
משמע מוציא את כסות לילה ומוציא את כסות סומה.
ת'ל "וי'היה לכם לציצית". מכל מקום.
- טווי ושזור
"ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת".
טווי [ן]שזור.
אין לי אלא תכלת טווי ושזור. לבן מנין.
הרי אתה דן. הואיל ואמרה תורה תן תכלת ותן לבן. מה תכלת טווי [ן]י וש[ן]ר אף לבן טווי ושזור.
- מקום נתינת הפתיל
"ונתנו".
על מקום האריג ולא על מקום הפתיל.
<נתנה על מקום הפתיל 03> כשרה.
ור' יהודה פוסל.
על קרן כשרה.
ר' אליעזר בן יעקב פוסל. שאמ' תורה "על ארבע כנפות" ולא על שמנה.
- כיצד נותנים עת הציצית
"ונתנו על ציצת".
למה נא'.
לפי שהוא או' "ועשו להם ציצת" שומע אני יארגנה עמה.
ת'ל "ועשו".
הא כיצד.
תופרה עמה.
- ארבע ציציות מעכבות זו את זו
"שארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת. ר' שמעון או'. ארבע ארבע מצוות" >משנה.
מנחות ג,ז.<
- למה נקרא שמה תכלת
ר' שמעון (אומי'): [בן א]לעזר או'. למה נקרא שמה תכלת.
על שם שנתכלו המצריים בבכוריהם. שני "ויהי בחצי הלילה".
ד'-א'. על שם שכלו המצריים על הים.
- למה נקרא שמה ציצית
ר' או'. למה נקרא שמה ציצת.
על שם שהציץ (ע) המקי' על בתי אבותינו במצר'. שני "קול דודי הנה זה בא" וג'. "הנה זה עומד אחי
כתלינו מציץ".

- מעלת קיום מצות ציצית
- ר' חנינה בן אנטיגנס או'.
 85 כל המק(ו)[נ]ם מצות ציצית מהו אומי. "בימים ההמה אשר יחזיקו" וגי. (זכריה, ח', כג).
 כל המבטל מצות כ?נ?ף מהו או'. "לאחזו בכנפות הארץ וינערו <126> רשעי ממנה". (איוב, ל"ח, יג).
 ר' מאיר או'. "וראיתם" לא נא' אלא "וראיתם אותו". מגיד הכתי' שכל המקיים מצות ציצת מעלין
 כאילו הקב(ו)[נ]ל פני שכינה. שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא. כעניין שני
 "וממעל לרקיע אשר על ראשם".
- 80 הכללת פרשת ויאמר במסגרת קריאת שמע, סדר פרשיות שמע
 "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ייי ועשיתם אותם".
 הפרשת שמע.
 או אינו אלא פרשת והיה-אם-שמע.
 אמרת צא וראה אי-זו היא פרשה שיש בה קיבול מלכות שמים ומיעט בה עבו' זרה. אין את מוצא אלא
 85 פרשת שמע.
 תקדום פרשת והיה-אם-שמע לפרשת שמע.
 אמרת תקדום פרשה שיש בה קיבול מלכות שמים ומיעט עבודה-זרה לפרשת והיה-אם-שמע שאינה
 אלא ללמד.
 תקדום פרשת ציצת לפרשת והיה-אם-שמע.
 90 אמרת תקדום פרשה שהיא נוהגת ביום ובלילה לפרשת ציצת שאינה נוהגת אלא ביום.
 או יהא קורא שלש בערב כדרך שקורא שלש בשחר.
 תיל "וראיתם אותו" ביום ולא בלילה.
 ר' שמעון בן יוחיי או'.
 { אם } תקדום פרשת שמע שהיא ללמוד לפרשת והיה-אם-שמע שאינה אלא ללמד.
 95 תקדום פרשת והיה לפרשת ציצת שאינה אלא לעשות. שעל כך ניתנה תורה. ללמוד וללמד לשמר
 ולעשות.
- מעלת מקיים מצות ציצית
- "וראיתם" "ועשיתם אתו!".
 מגי(ו)[ד] הכתי' שכל המקיים מצות ציצית מעלין עליו כילו קיים את כל המצוות.
 100 והרי דברים קל וחומר. אם המקיים מצות ציצית מעלין עליו כאילו קיים את כל המצוות קל וחומי
 לכל מצוות שבתורה.
- הגנה מעבירות – מינות, זנות, ע"ז,
 "ולא תתורו אחרי לבבכם"
 זו מינות. כעניין שני "ומוצא אני מר ממות". ואוי "והמלך ישמח באליים".
 105 "ואחרי עיניכם"
 זו זנות. שני "ויאמר שמשון אותה קח לי כי היא ישרה בעיני".
- "אשר אתם זונים אחריהם"
 110 זו עבודה-זרה. כעניין שני "ויזנו אחרי הבעל".
 ר' נתן או'. שלא יהא שותה בכוסו <127> ומשתמש בכוסו שלחבירו.

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחי עיניכם".

115

מגיד שעינים הולכות אחר הלב.

או הלב הולך אחר עינים.

אמרת והרי יש סומה שעושה כל תועבה שבעולם.

מה תיל "אחרי לבבכם". מגיד שעינים הולכות אחר הלב.

ר' ישמעאל אוי. "ולא תתורו אחרי לבב' ואחי עיניכ'".

120 לפי שהוא אוי "שמח בחור בילדותיך" גוי. בדרך ישרה או בכל דרך שתמצא.

תיל "ולא תתורו" גוי.

"למען תזכרו ועש' את כל מצותי".

לעשות זכרון כמעשה.

125

"והייתם קדושים לאלייכם".

זו קדושת כל מצוות.

אתה אוי זו קדושת כל המצוות. או אינו אלא קדושת ציצית.

אמרת. במה עיניין מדבר. בקדושת כל מצוות.

130 ר' אוי. זו קדושת ציצית.

אתה אוי קדושת ציצית. או אינו אלא קדושת כל המצוות.

כשהוא אוי "קדושים תהיו". +. כשהוא אוי "והייתם קדושים לאלייכם" זו קדושת ציצית.

מגיד שהציצית מוספת קדושה ליש'.

"אני ייי אלייכם".

135

וכי מה עניין יציאת מצרים לכאן.

שלא יאמר. הריני נותן צבעוני וקלא-אילן והן דומים לתכלת. מי מודיע עלי בגלוי.

"אני ייי אלייכם". דעו מה עשיתי להן למצריים שהיו מעשיהם בסתר ופירסמתים בגלוי.

והרי דבר' קל וחוי'. אם מידת פורענות ממועטת העושה בסתר המקוים מפרסמו בגלוי קל וחוי' למידת

140 הטוב מרובה.

למה מזכירין יציאת מצר' על כל מצוה ומצוה.

משל למי' הדי' דומה. למלך שנשבה בן אוהבו. וכשפדאו לא פדאו לשם בן אלא לשם עבד.

כשיגזור ולא יהא מקבלו יומר לו. עבדי אתה.

145 כיון שנכנס למדינה אמי' לו. נעול לי סנדליי וטול לפניי כלים והולך למרחץ.

התחיל הבן ההוא מנתיק.

הוציא עליו שטר. אי' לו. עבדי אתה.

כך כשפדה המקוים את זרע אברהם אוהבו לא פדאן לשם בנים אלא לשם עבדים.

כשיגזור ולא יהו מקבלין עליהן אוי להם. עבדיי אתם.

150 כיון שיצאו <128> למדבר התחיל וגזר עליהן מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות כגון שבת

ועריות ציצית ותפילין.

- התחילו ישר' היו מנתקין.
א' להם. עבדיי אתם. על תניי כך פדיתי אתכם. על תניי שאהיה גוזר ואתם מקיימין.
- אני ד' א'
155 "אני יי אליכם"
עוד למה נא'. והרי כבר נא' "אני יי אליכם אשר הוצא' אתכם מארץ מצר'". מה תיל "אני יי אליכם"
עוד.
שלא יהיו ישר' או'. מפני מה אמ' המקוים שלא שנעשה ונטול שכר. לא עושין ולא נוטלין.
כעניין שהיו שואלין ישר' את יחזקאל. עבד שמכרו רבו לא יצא מרשותו.
א' להן. הין. 160
אמ' לו. הואיל ומכרנו המקוים לאומות העולם יצאנו מרשותו.
א' להן. הרי עבד שמכרו רבו על מנת לחזור שמא יצא מרשותו.
"והעולה על רוחכם! אני ידעתיה!"
"חי אני נאם יי אליים אם לא ביד חזקה".
זה הדבר. שני "הנה יד יי הויה". 165
"ובזרוע נטויה"
זה החרב. שני
"וחרבו שלופה בידו". "ובחמה שפוכה"
זו רעב.
170 אחר שאני מביא עליכם שלש פורעניות זו אחר זו ואחר כך "אמלוך עליכם". על כורחכם.
לכך נא' "אני יי אליכם". על כורחכם.
- מתן שכר של מצוות
ר' נתן או'. אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שאין מתן שכרה בצידה.
צא ולמד ממצוות ציצית.
מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית. 175
שמע שיש זונה בכרכי הים ונוטלת ארבע מאות זהובים בשכרה.
שיגר לה ארבע מאות זהו' וקבעה לה זמן.
כיון שהגיע בא וישב לו על פתח ביתה.
נכנסה שפחתה ואמרה לה. אותו האיש שקבעתה לו זמן הרי הוא יושב על פתח הבית.
א' לה. יכנס. 180
כיון שנכנס היציעה לו שבע מיטות שלכסף ועליון שלזהב. + <בין כל אח' ואחד ספסל של כסף ועליונה של זהב04>.
כיון שהגיעו לאותו מעשה <129> באו ארבע ציציותיו ונדמו לו כד' עדים וטפחו לו על פניו.
מיד נשמט וישב על גבי קרקע.
אף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע. 185
(ו) אמרה לו. גפה שלרומי. איני מנחתך עד שתאמר לי מה מום שראיתה בי.
א' לה. העבודה שלא ראיתי בך מום אלא שאין כיופיך בכל העולם כולו. אלא מצווה קלה שציונו יי
?וכת' בה? "אני יי אליכם" "אני יי אליכם" ב' פעמים. "אני יי אליכם" אני עתיד לשלם שכר. "אני
יי" אני דיין ליפרע.
190 אמרה לו. העבודה. איני מנחתך עד שתכתוב לי שמך ושם עירך ושם מדרשך שאת למד בו תורה.
וכתב לה שמו ושם עירו ושם מדרשו שהוא למד בו תורה.

עמדה וביזבוזה את כל ממונה שלישי למלכות ושלישי לעניים ושליש נטלה בידו! ועמדה ובאת לבית מדרשו שלר' חייה.

אמרה לו. רבי גיירני.

195 א' לה. שמא עיניך נתתה באחד מן התלמידים.

הוציאה לו כתב שבידה.

א' לו. עמוד זכי במקחך.

אותן מצעות שהיציעה לו באיסור היציעה לו בהתר.

זה הוא מתן שכרה בעולם הזה. ולעולם הבא איני יודע כמה.

200 ספרי זוטא פרק טו

מי חייב בציצית – גוים, גרים, קטנים

לח. דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית,

בני ישראל חייבים בציצית אין הגוים חייבים בציצית

או בני ישראל פרט לגרים

205 אמרת ויאמר י"י אל משה לאמר לרבות יחידים.

דבר אל בני ישראל לרבות את הגרים

ואמרת אליהם ריבה עבדים משוחררים.

ובצד השני אתה אומר בני ישראל להזהיר את הגדולים על ידי הקטנים להנהיגן במצות ציצית

מכאן אמרו כל תינוק שיודע להתעטף חייב בציצית וכל שהוא יודע לנענע חייב בלולב וכל שהוא יודע

210 לשמור תפילין חייב בתפילין וכל שהוא יודע לדבר אביו מלמדו תורה וקריית שמע ולשון הקודש [ואם

לאו ראוי לו שלא בא לעולם] כל שהוא יודע להכיר לאביו שוחטין עליו את הפסח וכל שהוא אוכל כזית

דגן פורשין מצואתו ומימי רגליו ארבע אמות וכל שהוא יודע לפתוח חיקו הכהנים חולקים לו תרומה

בבית הגרנות:

תעשה ולא מן העשוי

215 ועשו להם ציצית

ולא מן העשוי

משלהם ולא בגד גזול

ועשו להם

משלהם, פרט לשאול לגנוב ולגזול

220 מיכן אמרו טלית שאולה פטורה מן הציצית שלשים יום מיכן ואילך חייבת.

לדורותם

ועשו להם לדורותם

אין לי אלא לדורות ומניין אף ליוצאי מצרים

ת"ל להם.

225 פרטי עשיית הציצית

ציצית,

אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר ויקחני בציצית ראשי (יחזקאל ה ג):

על כנפי בגדיהם,

- יכול באמצע הטלית
ת"ל על כנפי. 230
- שומע אני חוט אחד בפני עצמו
ת"ל גדילים תעשה לך (דברים כב יב):
- תכלת ולבן
לט. והיה לכם לציצית,
יכול שהן שתי מצוות מצות תכלת ומצות לבן 235
ת"ל והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ואינה שתי מצות: -
- ולא תתורו
ולא תתורו אחרי לבבכם,
אל יהי לבך ילידך וכן הוא אומר ויהושע בן נון וכלב בן יפונה מן התרים את הארץ (במדבר יד ו) [אינו 240
אומר תרים אלא ילילים אף שני כאן ולא תתורו אחרי לבבכם אל יהי לבך ילידך] להגיד לך כמה
אזהרות הנואף עובר משום ארבעה עשר לאוין משום ואהבת, לא תשא, ולא תחמוד, לא תתאוה, לא
תגנוב, לא תגזול, לא תקום ולא תטור, לא תזרע כרמך כלאים, לא תחרוש, לא תחסום, לא תתורו, לא
תקרב לא תגלה, לא תנאף:
- מעלת מצות ציצית
מ. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי, 245
מגיד שמצות ציצית שקולה כנגד כל המצות וכל הרגיל בה כאלו קיים כל המצות כולן:
- והייתם קדושים לאלהיכם לא היה צריך לומר אלא והייתם קדושים כאלהיכם כשם שאי אפשר לכל
ברוי ליגע בשכינתי כך כשתהוא קדושים אי אפשר לכל ברוי ליגע בכם:
- פרשנות הפסוק אני ד' א'
מא. אני י"י,
אני דיין אני נאמן לשלם שכר: 250
- אלהיכם,
מוראכם ודיינכם: 255
- אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים,
על מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקבלו מצות ציצית עליכם שכל המודה במצות
ציצית מודה ביציאת מצרים וכל הכופר במצות ציצית כופר ביציאת מצרים: 260
- להיות לכם לאלהים,
על כרחכם
יכול אם רציתם הריני אלוה לכם ואם לא רציתם איני אלוה לכם
אני י"י אלהיכם על כרחכם
וכן הוא אומר חי אני נאם י"י אלהים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלודך עליכם 265
(יחזקאל כ לג) על כרחכם ושלא בטובתכם:

דבר אחר

נאמר במצות ציצית אני יי"י אלהיכם שני פעמים אני יי"י אלהיכם ליפרע ממי שבטלה וכופר בה אני יי"י אלהיכם ליתן שכר למי שמקיימה ומודה בה :

270 **ספרי דברים פסקא רלד** (כ"י רומי 32 העתקה של המילון ההיסטורי)

כמה חוטים

"גדילים תעשה לך".

למה נא'.

לפי שני "ועשו להם ציצית" שומע אני יעשה חוט אחד בפני עצמו.

275 ת"ל "גדילים".

כמה גדילים נעשות.

אין פחות משלשה חוטי!טין. כדברי בית הלל.

בית שמי או'. מארבעה חוטין של תכלת וארבעה חוטין של לבן של ארבע ארבע ארבעות.

והלכה כדברי בית שמי.

280 במה דברים אמורים. בתחילה. אבל בשירה ובגרדומיהא כל שהוא.

כמה כנפות

"על ארבע".

יצאו בעלי שלוש ובעלי חמש ובעלי שש ובעלי שבע ובעלי שמונה.

תכלת ולבן

285 "גדילים תע' לך".

זה לבן.

מני לרבות את התכלת.

ת"ל "ונתנו על צי' הכי' פי'! תכלת".

290 "תעשה"

ולא מן העשוי. שלא יוציא נימין מן הטלית ויעשה.

"על ארבע"

ולא על שמונה.

295 אילו בגדים חייבים בציצית

"כסותך".

פרט ליטגא לתיבלא לתיבלטירין <267> ליתקרקי?ס? לבורסים לברדסין לפי שאין מרובעין.

ר' אליעזר בן יע' או'. מני' שלא יתן על אמצע בגד אלא על {שפמו} : <שפתו04>.

300 ת"ל "על ארבע כנפות".

"כסות".

פרט לכר.

305 "כסוי".
פרט לסדין.

"תכסה".
פרט ליסגוס.

310

"בה".
פרט למעפורת שלא תכסה ראשו ורובו.